

7. **Ion Nistor.** *Istoria Basarabiei.* Chișinău, Cartea moldovenească, 1991.
8. **A. Boldur.** *Istoria Basarabiei.* București, 1992.
9. **Mihail Bruhis.** *Rusia, România și Basarabia: (1812, 1918, 1924).* Chișinău, Universitas, 1992.
10. **Anton Moraru.** *Istoria românilor. Basarabia și Transnistria (1812-1993).* Chișinău, Universul, 1995.
11. **Dinu Poștarencu.** *O istorie a Basarabiei în date și documente (1812-1940).* Chișinău, CARTIER, 1998.
12. **Ioan Scurtu** (coordonator). *Istoria Basarabiei de la începuturi până la 1998.* București, Editura SEMNE, 1998.
13. *Basarabia și basarabeni.* Chișinău, 1991.
14. *Istoria românilor (coordonatori: Ion Agrigoroaiei, Ion Toderașcu).* Iași, 1996.
15. **Nicolae Iorga.** *Neamul românesc în Basarabia.* București, Editura Fundației culturale române, 1995.
- 16 **Ion Constantin.** *România, Marile Puteri și problema Basarabiei.* București, Editura enciclopedică, 1995.

Importanța pregătirii specialistului în a anticipa riscul

Lungu Viorelia,
catedra Științe Socioumane

Sumar: Unul din scopul de baza al învățământului universitar este pregătirea specialiștilor pentru viitor, care în ritmul accelerat al schimbărilor și problematica lumii contemporane are necesitatea de a pregăti generații în vederea anticipării riscului. Riscul determină ritmul de dezvoltare atât al organizației cât și a persoanei care-l gestionează.

Cuvinte cheie: risc, controlul riscului.

Schimbările paradigmelor politice, sociale, economice presupun și modificarea semnificativă a modului în care universitatea necesită să pună accent pe pregătirea personalității de a face față cerințelor societății de mâine.

Reforma învățământului cuprinde un complex de măsuri menite să convertească învățământul dintr-un învățământ predominant reproductiv, într-unul creativ. Reforma mai urmărește: ameliorarea infrastructurii și generalizarea comunicațiilor electronice; crearea unui parteneriat și, în general, a unei noi interacțiuni între școli și universități, pe de-o parte, și mediul înconjurător economic, administrativ și cultural, pe de altă parte (management orientat spre competitivitate și performanță).

Problemele actuale ale sistemului de învățământ din Republica Moldova, ne impune să căutăm răspunsuri la următoarele întrebări: „Sînt tinerii pregătiți să

înfrunte provocările viitoare?"; „Au ei capacitatea să continue învățarea pe tot parcursul vieții?”

Găsind răspunsurile la aceste întrebări vom ști ce trebuie să schimbăm sau, ce strategii didactice trebuie să aplicăm, astfel încât tinerii să poată răspunde cerințelor de pe piața muncii din Republica Moldova, și nu numai.

Aprofundarea problematicii și probabilității în structura economică, socială, politică și culturală contemporană, determină necesitatea performanței și calității în toate domeniile, **generează riscuri** și o receptivitate deosebită față de problemele respective. Riscul prin aspectele sale: economice, tehnice, sociale și psihologice determină ritmul de dezvoltare.

Atunci când nu este cunoscută esența riscului, beneficiarul educațional ca resursa umană nu participă la acțiuni de decizie și nici nu are abilități de a decide, aici este necesar de a se implica instituțiile de învățământ.

Riscul este o caracteristică a acțiunii situative, care constă în apariția de nehotărâre și consecințele posibil negative în caz de insucces.

Legătura reciprocă și acțiunea unui element asupra altuia reflectă conținutul riscului. Totodată riscul este caracterizat prin contrazicere, alternativă, nehotărâre.

În teoria *asigurării*, riscul este un eveniment întâmplător, ce duce la pierderi. În acest fel sunt identificate trei nivele de determinare a riscului:

- ca și consecință posibilă a acțiunii subiectului;
- ca radiere a rezultatelor de facto de la așteptările planificate;
- ca repartizare a posibilelor rezultate negative [1, p.13]

Legat de problematica societății, învățământul este pus în fața de a pune un accent deosebit în pregătirea specialistului și anume anticiparea riscului. Riscul cuprinde câteva elemente de bază, care constituie esența lui:

- posibilitatea primirii rezultatului așteptat;
- posibilitatea apariției rezultatelor neașteptate;
- posibilitatea radierii de la scopul ales;
- pierderile materiale, economice, morale ș.a., legate de alegerea alternativei;
- consecințele pozitive și negative, posibile în efectuarea anumitor acțiuni în condiții de nehotărâre pentru subiectul ce riscă. [1, p.13]

În dependență de esența lui, la nivel **general** se prezintă riscuri:

- mai mult sau mai puțin grave
- mai mult sau mai puțin cunoscute
- mai ușor sau mai greu de evitat

Procesul de analiză a riscurilor poate fi abordat din trei direcții: psihologia riscului, metodologia de analiză a riscului, analiza statistică a riscului. Din punctul de vedere al *psihologiei riscului*, este foarte important că cei care sunt supuși riscurilor să perceapă cum văd alții riscul și cum să reacționeze în fața riscului. La fel de important este și modul în care reacționează grupurile în fața riscului. Multe decizii de afaceri sînt luate de grupuri de persoane, iar managerul

de risc este de multe ori pus în situația de a raporta în fața unui comitet pentru a putea implementa programe de management a riscului [4].

Managementul riscului [2, p.28] este o competență realizată printr-un proces ciclic, cu mai multe faze distincte: *identificarea riscului, analiza riscului și reacția la risc*.

În faza de *identificare a riscului* se evaluează pericolele potențiale, efectele și probabilitățile de apariție ale acestora pentru a decide care dintre riscuri trebuie prevenite.

Identificarea riscurilor trebuie realizată în mod regulat. Aceasta trebuie să ia în considerare atât riscurile interne cât și pe cele externe. Riscurile interne, sunt riscuri pe care echipa managerială le poate controla sau influența, în timp ce riscurile externe nu se află sub controlul acesteia.

Riscul poate fi identificat folosind diferite metode:

- ~ *întocmirea unor liste de control* care cuprind surse potențiale de risc, cum ar fi: condiții de mediu, rezultatele așteptate, personalul, modificări ale obiectivelor, erorile și omisiunile de proiectare și execuție, estimările costurilor și a termenelor de execuție etc.;

- ~ *analiza documentelor disponibile în arhiva* firmei, pentru identificarea problemelor care au apărut în situații similare celor curente;

- ~ *utilizarea experienței personalului* direct productiv (șefi de secții și de echipe) prin invitarea acestora la o ședință formală de identificare a riscurilor. De multe ori subalternii de pe teren sunt conștienți de riscuri și probleme, pe care cei din birouri nu le sesizează. O comunicare eficientă teren - birouri este una dintre cele mai bune surse de identificare și diminuare a riscurilor;

- ~ *identificarea riscurilor impuse din exterior* (prin legislație, schimbări în economie, tehnologie, relații cu sindicatele) prin desemnarea unei persoane care să participe la întrunirile asociațiilor profesionale, la conferințe și care să parcurgă publicațiile de specialitate.

Faza de analiză a riscului ia în considerare riscurile identificate în prima fază și realizează o cuantificare aprofundată a acestora. Simulările constituie o metodă avansată de cuantificare a riscurilor. Simularea utilizează un model al unui sistem pentru a analiza performanțele sau comportamentul sistemului. Pentru proiectele de construcții cel mai frecvent se folosește simularea Monte Carlo a programului de execuție și a costurilor asociate activităților. Această tehnică simulează realizarea obiectivelor de un număr mare de ori furnizând o distribuție statistică a rezultatelor. Reacția la risc este faza de acțiune din cadrul ciclului managementului riscului, în care se încearcă: să se elimine riscurile; să se reducă riscurile și / sau să se repartizeze riscurile.

Eliminarea riscurilor are scopul de a îndepărta riscurile. Echipa managerială sau întreprinzătorul poate: să nu inițieze o anumită tranzacție sau afacere; să stabilească un preț foarte mare, care să acopere riscurile; să condiționeze oferta,

etc. Cele mai multe dintre opțiunile care elimină riscul tind să scoată organizația din afaceri. O organizație cu aversiune prea mare față de risc nu va supraviețui mult timp și ar trebui să-și investească capitalul în altă parte.

O altă etapă în care trebuie să fie pregătit specialistul în devenire este *diminuarea riscurilor*, care se poate realiza printr-o serie de instrumente cum sunt:

- ✓ programarea, dacă riscurile sunt legate de termenul de execuție, programarea științifică a activităților cu ajutorul graficelor rețea poate diminua riscurile în limite rezonabile.

- ✓ instruirea, multe riscuri sunt legate de securitatea muncii. Aceasta influențează productivitatea și calitatea lucrărilor. Prin programe de instruire și conștientizare în domeniul securității muncii se poate reduce probabilitatea producerii accidentelor și efectul acestora.

- ✓ reproiectarea, riscurile pot fi de multe ori diminuate printr-o reproiectare judicioasă a echipelor de muncă, fluxurilor de materiale, folosirii echipamentelor și a forței de muncă.

Repartizarea riscurilor este de asemenea un instrument performant de management al riscului. Aceasta se referă la părțile care vor accepta o parte sau întreaga responsabilitate pentru consecințele riscului. Repartizarea riscului trebuie realizată ținându-se cont de comportamentul față de risc al diferitelor organizații implicate. În acest sens, regula generală de alocare a riscului este să se alocă riscul părții care poate să îl suporte și să îl controleze cel mai bine.

Controlul riscurilor reprezintă ultima (dar nu și cea mai puțin lipsită de importanță) componenta distinctă a procesului de management a riscului în cadrul unei activități, ocupându-se atât de monitorizarea, cât și de identificarea unor noi riscuri ale proiectului. Practica managerială demonstrează că activitățile de monitorizare și control a riscurilor se desfășoară în paralel cu monitorizarea proiectului.

Strategiile de monitorizare și control ale riscurilor, includ identificarea magnitudinii de producere a riscurilor pe baza calculelor probabilistice, înregistrarea acestora și inspectarea periodică a evoluției lor pe baza controalelor de rutină.

Realizarea *sistemului de monitorizare*, conduce la evitarea intarzierilor in cadrul activitatilor prognozate, a nedepasirii bugetului alocat si a obtinerii de rezultate finale de calitate superioara.

O alta componenta a activitatii manageriale in cadrul acestui capitol o reprezinta *elaborarea unei strategii de permanenta* identificare a unor noi categorii de riscuri ce pot interveni in cadrul derularii proiectului, in scopul prevenirii sau minizarii lor. Monitorizarea îndeplinirii obiectivelor fixate, reprezintă puncte de referință pentru identificarea noilor riscuri ce pot surveni pe parcurs.

Teoriile moderne, incurajează identificarea riscurilor la intervale regulate, pentru a asigura rigoarea corespunzătoare prognozelor statistice și de a identifica factorii de risc, înainte ca acestea să poată ajunge în faza critică.

A controla riscul înseamnă a-l înțelege, a-l putea cuantifica și a-i conștientiza consecințele. Avînd în vedere aceste trei aspecte majore, de-a lungul timpului s-au format și diversificat teorii din ce în ce mai sofisticate legate de identificarea riscurilor, măsurarea lor și elemente de teorie ale deciziei.

Nivelul de pregătire pentru situațiile excepționale/riscuri majorează capacitatea specialistului de a răspunde adecvat la riscuri și de a le depăși cu siguranță. Guvernul/ Ministerul educației/Universitatea trebuie să creeze astfel de sisteme de pregătire pentru riscuri, care sunt relativ simple și pot fi aplicate în cazul tuturor riscurilor posibile.

În vederea dezvoltării/formării competenței de anticipare a riscului sunt necesare de realizat un șir de obiective:

- *identificarea* riscurilor potențiale în acțiunile personale
- *determinarea* metodelor de diminuare/eschivare a riscului
- *planificarea* acțiunilor de minimizare a riscului și de gestiune a timpului
- *deciderea* asupra acțiunilor de întreprins ca urmare a conștientizării riscului minimizat anterior
- *evaluarea* acțiunilor întreprinse în baza riscului minimizat
- *identificarea* problemelor și soluțiilor de rezolvare a acestora

În acest sens se propun următoarele activități:

- planificarea și antrenarea, formularea planurilor de acțiuni în cazurile excepționale trebuie să se bazeze pe o abordare complexă și să cuprindă toată varietatea de riscuri, dar necesită să includă câteva scenarii pentru diferite tipuri de riscuri;

- programe de training și antrenamente pentru a asigura eficiența operațională a agențiilor responsabile în domeniu. Astfel de programe urmează a fi elaborate și implementate la nivel național, regional și local pentru a testa gradul de coordonare și de reacție în cazul dezastrelor, pregătirii pentru situațiile excepționale, precum și pentru a identifica lacunele și necesitățile în vederea îmbunătățirii sistemului atât al învățămîntului cît în cel în care va activa specialistul. Eficiența managementului integrat al riscurilor depinde în mare măsură de cunoștințele, conștientizarea și capacitățile celor implicați în domeniu [3].

În concluzie, anticiparea riscului reprezintă o politică care se administrează pentru a preveni toate tipurile de probleme, determinate de gradul firesc, de vulnerabilitatea în fața riscului, care pot surveni chiar și din cauza nesiguranței specialistului. Lipsa anticipării riscului poate duce la risipe financiare, cum este

pierderea profitului sau generarea de alte probleme fără sens, situații care pot să survină ca urmare a aplicării unor măsuri de protecție și securitate nepotrivite.

În esență riscul are și consecințe pozitive. Dacă nu ar exista în viață momente în care ne asumăm riscuri și încercăm lucruri noi, nu ne-am putea descoperi noi pasiuni, sau potențialuri. În permanență trebuie să ne depășim limitele, iar asta este tot o formă de risc. Din dorința de a-ți largi orizonturile, îți asumi responsabilitatea de a face ceva complet nou, riscând să eșuezi, dar în același timp oferindu-ți posibilitatea de a-ți descoperi noi valențe.

Referințe bibliografice

1. Боровкова В. А. Управление рисками в торговле (Серия «Теория и практика менеджмента»), Москва: Издательский дом «Питер», 2004.
2. Popescu I., Managementul calității, Ed.Universității Transilvania, Brașov 2004.
3. www.feminis.ro/.../importanta-riscului-in-vi..
4. stiri.acasa.ro › *Stiri* › *Noutati* - [Importanta managementului de risc in afaceri](#)

Teoria cunoașterii lui David Hume

Coțaga Ludmila, Lector universitar,
Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *David Hume (26 aprilie 1711 - 25 august 1776) este considerat unul din cei mai mari provocatori și mai „greu clasabili” gânditori din istoria filosofiei moderne. Principalele sale lucrări sunt: Tratat despre natura umană (1739), Eseuri morale și politice (1741), Cercetare asupra intelectului omenesc (1748), Cercetare asupra principiilor moralei (1751), Istoria Angliei (1754). Hume a fost preocupat de domenii extrem de diverse ca teoria cunoașterii, etica, teoria politică, economia politică.*

Cuvinte cheie: *teoria cunoașterii, impresii, percepții, idei, empirism.*

Istoria cunoaște multe personalități remarcabile care și-au adus aportul său în filosofie și în alte științe tangențiale acesteia. Între filosofi mari există deosebiri de păreri în legătură cu principiile acestei discipline, dar mai ales în ceea ce privește obiectul și metodele ei de studiu. După unii, „filosofia ar fi știința lucrurilor inteligibile, știința lucrurilor în sine, știința entităților raționale, precum cele din categoria cauzelor prime și a scopurilor ultime ale Universului, respectiv cele care vizează natura internă a obiectelor și fenomenelor. După alții, scopul filosofiei ar fi să studieze legăturile dintre științele pozitive și să contribuie la